

VAHINGON- KORVAUS OSAKEYHTIÖSSÄ

Ari Savela

TALENTUM ■ Helsinki 2015

3., uudistettu painos

Copyright © 2015 Talentum Media Oy ja Ari Savela
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: NotePad Ay

ISBN 978-952-14-2149-5
ISBN 978-952-14-2453-3 (verkkokirja)
ISBN 978-952-14-2611-7 (sähkökirja)

BALTO Print
Liettua 2015

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Sisällys

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XVII
1 JOHDANTO	1
1.1 Yhtiöoikeudellisesta vahingonkorvausvastuusta	1
1.2 Kirjan rakenne	3
1.3 EU-oikeus.....	5
1.4 Lähteet.....	6
1.5 Vahingonkorvausvastuun tehtävistä.....	7
1.6 Lainvalinta.....	9
2 HALLITUKSEN JÄSENEEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VASTUU	11
2.1 Johdanto.....	11
2.2 Tehtävissä olo -edellytys.....	13
2.2.1 Milloin henkilö on hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja?	13
Suostumus.....	13
Virheellisesti valittu johtaja	15
2.2.2 Uuden johtajan vastuu	17
2.2.3 Milloin henkilö toimii hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana?	19
Osakeyhtiön toiminnalle vieraat toimet	20
Toimitusjohtajan vai työntekijän vastuu	21
Hallituksen jäsenen vai työntekijän vastuu?	21

Sisällys

	Johtaja vai konsultti?	23
	Toiminta muissa rooleissa.....	23
2.2.4	Esteellisen johtajan vastuu	24
2.2.5	Entisen johtajan vastuu.....	26
	Vastuu johtajakauden aikaisen toiminnan perusteella	27
	Vastuu kauden jälkeisistä teoista.....	28
	Vastuu eroamisesta.....	32
	Kaupparekisterimerkintä.....	32
2.3	Osallisuus toimenpiteeseen	33
2.3.1	Kokoukseen osallistuneen johtajan vastuu	33
	Päätöstä vastustaneen johtajan velvollisuus ryhtyä toimiin vahingon välttämiseksi	34
	Pöytäkirjamerkintä.....	36
2.3.2	Poissa olleen johtajan vastuu.....	37
	Ylivoimainen este	41
	Osallistumisen estäminen	41
2.3.3	Vastuu täytäntöönpanosta.....	42
2.3.4	Työnjaon vaikutus vastuuseen.....	47
	Delegoinnin sallittavuus.....	47
	Henkilöiden valinta.....	51
	Ohjeistus	52
	Valvontavelvollisuus	52
	Velvollisuus reagoida väärinkäytöksiin	54
2.3.5	Hallituksen varajäsenen ja toimitusjohtajan sijaisen vastuu.....	55
	Läsnäolo hallituksen kokouksessa.....	56
	Tiedottamisvelvollisuus	57
	Toimitusjohtajan sijainen	58
2.4	Tuottamus	59
2.4.1	Tuottamusedellytys.....	59
2.4.2	Tuottamuksen aste.....	62
	Törkeä tuottamus.....	62
	Tahallisuus	64
2.4.3	Normien rikkominen ja oikeuserhdys	65
2.4.4	Valvontavelvollisuus.....	70
2.4.5	Yhtiön etu	74

	Johdon velvollisuus edistää yhtiön etua	74
	Osakkaiden etu	75
	Velkojien etu	76
	Työntekijöiden etu.....	77
	Yleinen etu	77
2.4.6	Voitontuottamistarkoitus.....	78
2.4.7	Ylemmän toimielimen määräys.....	79
2.4.8	Asiantuntemuksen merkitys.....	84
2.4.9	Hallituksen puheenjohtaja.....	87
2.4.10	Työntekijäjäsen.....	89
2.4.11	Palkkion merkitys	90
2.4.12	Vastuu liiketoiminnallisesta päätöksestä	92
	Business judgment rule Yhdysvalloissa	93
	Vastuu liiketoiminnallisesta ratkaisusta Suomessa.....	96
2.4.13	Selvitysten hankkimisvelvollisuus.....	101
2.4.14	Corporate governance –koodin vaikutus.....	103
2.5	Hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuuksista	106
2.5.1	Johdanto.....	106
	Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan velvollisuudet.....	106
	Hallituksen velvollisuudet	108
	Toimitusjohtaja	110
2.5.2	Oma etu	111
2.5.3	Kilpailunrajoitus.....	112
2.5.4	Vaitiolovelvollisuus	114
2.5.5	Yhdenvertaisuusperiaate	116
2.5.6	Vastuu selvitystilan ja konkurssin aikana.....	120
2.5.7	Kirjanpidon ja varainhoidon järjestäminen ja valvonta	121
2.5.8	Lähitahojen rahoittamisesta	126
	Yleinen lähipiirilainarajoitus	126
	Suhde laittomaan varojenjakoon	128
	Omien osakkeiden hankkimiseen annetut varat	129
	Varojen palautusvelvollisuus.....	132
	Raportointivelvollisuus.....	133

Sisällys

2.5.9	Velvollisuudesta reagoida pääoman suhteelliseen vähyyteen	133
	Yhtiökokouskäsitteily julkisissa osakeyhtiöissä.....	134
	Pääomatilanteen rekisteröinti	135
	Vahingonkorvausvastuusta.....	136
	Vastuusta muilla perusteilla.....	140
2.6	Vastuu suhteessa muuhun kuin yhtiöön.....	141
2.6.1	Vastuun peruste.....	141
2.6.2	”Tämä laki”	143
2.6.3	OYL:iin rinnastuvat säännökset	144
2.6.4	Yleinen huolellisuusvelvollisuus	146
2.6.5	Vastuusta suhteessa yhtiön velkoihin.....	148
3	TILINTARKASTAJAN VASTUU	151
3.1	Johdanto.....	151
3.1.1	Yleistä tilintarkastajan vastuusta.....	151
3.1.2	Vastuusta suhteessa kolmanteen.....	154
3.1.3	Tilintarkastajan vastuusta muissa tehtävissä ..	155
3.1.4	Vastuusta muilla perusteilla kuin TTL:n nojalla	157
3.1.5	Eriyistarkastajan vastuu	158
3.2	Tilintarkastajan tehtävät.....	159
3.3	Milloin henkilö on tilintarkastaja?.....	162
3.4	Tilintarkastajan huolellisuusvaatimus.....	166
3.4.1	Tilintarkastajalta vaadittavasta huolellisuudesta	166
3.4.2	Tuottamuksen asteesta	168
3.4.3	Lainsäädännön tuntemisvelvollisuus	169
3.5	Vastuun jakautuminen tilintarkastajien kesken.....	171
3.5.1	Työnjaon vaikutus vastuuseen.....	171
3.5.2	Vastuu apulaisista ja apulaisen vastuu	172
3.5.3	Tilintarkastusyhteisön ja päävastuullisen tilintarkastajan vastuu.....	173
3.5.4	Vastuun jakautuminen tilintarkastajien kesken	176
3.5.5	Varatilintarkastajan vastuu.....	177

3.6	Tilintarkastuksen toimittamisesta.....	177
3.6.1	Tarkastuksen toimittamistapa	177
3.6.2	Yhtiön antamat tiedot	179
3.6.3	Jatkuva valvontavelvollisuus ja velvollisuus reagoida väärinkäytöksiin.....	181
3.6.4	Tarkastustyön dokumentointi.....	182
3.7	Puutteista raportoinnissa.....	183
3.8	Tilintarkastajan aiheuttama vahinko	186
3.8.1	Tilintarkastajan osallisuudesta vahinkoon	186
3.8.2	Syy-yhteydestä tilintarkastuksessa	187
3.8.3	Tilintarkastajan vastuu kauden jälkeisistä vahingoista	191
3.8.4	Tilintarkastajan vastuu kauttaan edeltäneistä toimista	191
3.8.5	Tilintarkastajan eroaminen ja erottaminen....	192
3.8.6	Vahingonkärsineen myötävaikutus.....	193
3.9	Tilintarkastajan vastuu arviointilausunnosta.....	196
3.10	Tilintarkastajan vastuu osakepääoman maksamisen valvonnasta	196
4	OSAKKEENOMISTAJAN VASTUU	201
4.1	Johdanto.....	201
4.2	Osakkaan tuottamuksesta	203
4.3	Toimiminen osakkeenomistajan ominaisuudessa.....	210
4.4	Myötävaikuttaminen yhtiökokouspäätökseen.....	211
4.5	Vastuusta asiamiestä ja avustajaa käytettäessä.....	213
5	YHTIÖN OMA VASTUU	215
5.1	Yhtiön vastuu johtaelimien toimista	215
5.2	Yhtiöoikeudellinen vastuu.....	220
5.3	Yhtiön vastuun ja oman pääoman pysyvyyden suhde	223
5.4	Yhtiön vastuu toimivallan ylitystilanteessa	228
6	MUIDEN TAHOJEN VASTUU	233
6.1	Johdanto.....	233
6.2	Tosiasiallinen johtaja	234
6.3	Hallintoneuvoston jäsen	238

Sisällys

6.4	Selvitysmies.....	239
6.5	Yhtiön edustaja	240
6.6	Yhtiökokouksen puheenjohtaja ja muut kokouksen toimihenkilöt.....	243
6.7	Työntekijä.....	247
6.8	Ulkopuoliset tahot.....	248
7	VASTUUN TOTEUTTAMINEN	251
7.1	Vastuuvapaus	251
7.1.1	Yhtiökokouspäätös	251
7.1.2	Vastuuvapauden ala	253
7.1.3	Oikeat ja täydelliset tiedot	254
7.1.4	Vastuuvapauspäätöksen pätemättömyys.....	258
7.2	Osakkaiden oikeus nostaa kanne yhtiön lukuun.....	259
7.2.1	Johdanto.....	259
7.2.2	Todennäköistä ettei yhtiö nosta kannetta.....	261
7.2.3	Ketkä voivat nostaa kanteen?	262
7.2.4	Muut kanne-edellytykset	265
7.2.5	Kanneoikeudesta erityistilanteissa	269
7.3	Osakkaiden ja velkojien suora kanneoikeus.....	270
7.3.1	Johdanto.....	270
7.3.2	Osakkaan välitön vahinko	271
7.3.3	Osakkaan välillinen vahinko.....	274
7.3.4	Velkojien ja muiden tahojen kanteista	274
7.4	Kanteen nostamispäätös.....	276
7.4.1	Päätöksenteko.....	276
7.4.2	Sulautuminen.....	278
7.4.3	Jakautuminen.....	280
7.4.4	Muista yhtiömuodon muutoksista	281
7.5	Kanneaika.....	282
7.5.1	OYL:n mukainen kanneaika	282
7.5.2	Kanneajan alkaminen	286
7.5.3	Saatavien yleinen vanhentumisaika	291
7.6	Oikeuspaikka	293
7.7	Konkurssipesän ja selvittäjän kanneoikeus.....	296
7.8	Välityslauseke	298
7.9	Kanteen dispositiivisuus.....	302

8	VAHINGONKORVAUSOIKEUDELLISIA PERIAATTEITA	305
8.1	Johdanto.....	305
8.2	Syy-yhteys.....	306
8.2.1	Syy-yhteydestä.....	306
8.2.2	Näyttökysymyksiä	309
8.2.3	Normin suojatarkoitus.....	313
8.3	Vahingon ennalta-arvattavuus	315
8.4	Sovittelu	317
8.4.1	Johdanto.....	317
8.4.2	Tahallinen vahingon aiheuttaminen.....	318
8.4.3	Oman edun tavoittelu	319
8.4.4	Liiketoiminnallisten riskien suuruus	321
8.4.5	Sovitteluun vaikuttavista muista olosuhteista	326
8.4.6	Viivästyskoron sovittelu.....	327
8.5	Vahingonkärsineen myötävaikutus ja muut vahinkoon vaikuttaneet seikat	328
8.5.1	Vahinkojen rajoittamisvelvollisuudesta	328
8.5.2	Eri toimijoiden myötävaikutuksesta.....	329
8.5.3	Myötävaikutuksesta kolmannen vaatiessa korvausta.....	333
8.5.4	Konkurssipesän vaateet	334
8.5.5	Muut vahinkoon vaikuttaneet seikat.....	335
8.6	Vahingon aiheuttaminen ja vahingon määrä	335
8.6.1	Vahingon aiheutuminen	336
8.6.2	Korvattavat vahingot	338
8.6.3	Näyttökysymyksiä	346
8.6.4	Viivästyskorko	347
8.7	Todistustaakka	348
8.7.1	Johdanto.....	348
8.7.2	Käännetty todistustaakka johtajien vastuun osalta	349
	OYL:n vastaisuus	350
	Lähipiiritoimi.....	351
8.7.3	Käännetty todistustaakka osakkeenomistajien vastuun osalta	354
8.7.4	Muita todistustaakkakysymyksiä.....	355

Sisällys

8.8	Useat korvausvelvolliset.....	357
8.8.1	Yhteisvastuu	357
8.8.2	Vahingonkorvausvastuun jakautuminen usean korvausvelvollisen kesken.....	359
8.8.3	Vanhentuminen.....	363
8.8.4	Vastuusta vapauttaminen	366
8.8.5	Vastuuvapaus.....	368
8.9	Vastuukysymyksiä konsernitilanteissa.....	368
8.9.1	Johdanto.....	368
8.9.2	Emoyhtiön vastuu	370
8.9.3	Emoyhtiön johdon, osakkaiden ja tilintarkastajien vastuu.....	373
	Emoyhtiön johdon vastuu konsernijohtamisesta	373
	Emoyhtiön osakkaan vastuu.....	375
	Emoyhtiön tilintarkastajan vastuu.....	376
8.9.4	Tytäryhtiön johdon ja tilintarkastajien vastuu.....	376
	Tytäryhtiön johdon vastuu	376
	Tytäryhtiön tilintarkastajan vastuusta	378
	Emoyhtiön osakkaan ja velkojan kanneoikeudet.....	379
9	VAHINGONKORVAUS MUILLA KUIN YHTIÖOIKEUDELLISILLA PERUSTEILLA.....	381
9.1	Vahingonkorvauslain soveltuminen yhtiöoikeudellisiin suhteisiin.....	381
9.2	Isännänvastuu yhtiöoikeudellisessa roolissa aiheutetusta vahingosta	386
9.3	Puhdas varallisuusvahinko.....	388
9.3.1	Korvattavuusrajoitus.....	388
9.3.2	Rangaistavaksi säädetty teko	389
9.3.3	Erittäin painava syy	390
9.3.4	Sopimusta lähellä olevat tilanteet	392
9.3.5	Välillinen vahinko	394
9.4	Sopimusvastuu yhtiöoikeudellisissa suhteissa.....	396
9.4.1	Johdanto.....	396

9.4.2	Eri vastuujärjestelmien keskinäinen suhde	397
9.4.3	”Sopimuksista” yhtiöympäristössä.....	399
10	MUITA VASTUUMUOTOJA.....	401
10.1	Vastuun samastus	401
10.1.1	Osakkeenomistajien rajoitettu vastuu	401
10.1.2	Samastus.....	404
10.1.3	Vastuun samastus	406
10.2	Vastuu perustettavan yhtiön lukuun toimimisesta	418
10.2.1	Vastuun laajuus	418
10.2.2	Vastuun edellytykset	421
10.2.3	Vastuulliset tahot.....	422
10.2.4	Vastuunjako.....	424
10.2.5	Vahingonkorvausvastuusta perustamisen yhteydessä.....	425
10.2.6	Perustamisen raukeaminen	426
10.3	Laiton varojenjako	427
10.3.1	Jakokelpoiset varat.....	427
10.3.2	Maksukykyisyyskriteeri.....	428
10.3.3	Varojenjaon käsitteestä	431
10.3.4	Keskinäiset yhtiöt	434
10.3.5	Osingonjakoa koskeva päätöksenteko	435
10.3.6	Palautusvelvollisuus	437
10.3.7	Vilpitön mieli.....	439
10.3.8	Vajeen täyttämismvastuu	441
10.3.9	Kanneoikeus.....	442
10.3.10	Varojen saajasta.....	444
10.3.11	Rangaistavuus.....	445
10.4	Vastuu omien osakkeiden merkinnästä.....	446
10.5	Edustajan vastuu oikeustoimen sitomattomuudesta ..	450
10.6	Vastuu osakassopimuksen rikkomisesta	453
10.7	Vaikutusvallan väärinkäyttöön perustuva lunastusvelvollisuus.....	456
10.7.1	Vaikutusvallan väärinkäyttö	456
10.7.2	Oikeussuojan tarve	460
10.7.3	Lunastushinta.....	462
10.7.4	Menettely	463

Sisällys

11 VASTUUN RAJOITTAMINEN	467
11.1 Vastuun rajoittaminen yhtiöjärjestyksellä	467
11.2 Yhtiön sitoutuminen maksamaan johtajien vahingonkorvaukset	473
11.3 Vastuuvakuutus.....	476
LÄHDELUETTELO	479
OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	507
ASIAHAKEMISTO	517